

บทความวิจัย

การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการ ของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนา ควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร

ประสพสุข มะแก้ว*, อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต**

*นักศึกษานิเทศศาสตร์ เอกศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

**ดร. (การศึกษาอิสลาม พัฒนาหลักสูตร) รองศาสตราจารย์, อาจารย์สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อศึกษานโยบายการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร เสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบให้เกิดการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า 1) สถานศึกษาที่ทำการศึกษานั้นส่วนมากเริ่มจากการที่ชุมชนมีความคิดริเริ่มที่จะสร้างโรงเรียนที่ปลูกฝังเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถ จริยธรรมที่ดีงามในด้านศาสนา จึงมีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในชุมชน โดยมีการระดมทุนในการจัดหาที่ดิน สร้างอาคารเรียน พร้อมทั้งอุปกรณ์การเรียนการสอนต่างๆ โดยร่วมกันคิดหาวิธีการและรูปแบบ เพื่อที่จะได้มีโรงเรียนให้เยาวชนได้ศึกษาหาความรู้โดยไม่ต้องเดินทางไกลและเปิดโอกาสชุมชนข้างเคียงได้เข้ามาเรียนรู้ ซึ่งในระยะแรกนั้นเป็นการเรียนการสอนอัลกุรอานและฟิรฎุฮัยน (คือการศึกษาในระดับพื้นฐานของศาสนาอิสลามด้านการวางแผนหรือนโยบาย ผู้ศึกษาพบว่าในสถานศึกษาที่ทำการศึกษานั้นส่วนมากมีการดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้จริงและสอดคล้องตรงตามมาตรฐานที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้วางไว้ นอกจากด้านวิชาการและหลักสูตรแล้วสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษายังมีนโยบายในการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนของนักเรียนโดยผู้ศึกษายังพบอีกว่า ในสถานศึกษาหลายสถานศึกษามีการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้เข้ากับเนื้อหาวิชา โดยในแต่ละสถานศึกษาได้มีการกำหนดนโยบายของแต่ละสถานศึกษาขึ้นกันเองตามสภาพบริบท รวมทั้งบรรยากาศโดยรอบภายในสถานศึกษาเป็นการบูรณาการระหว่างสายศาสนาและสามัญเข้าด้วยกัน ซึ่งในแต่ละสถานศึกษานั้นมีความแตกต่างกันไปตามสภาพความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา ส่วนในเรื่องของนโยบายการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้นั้น

ต่อเนื่อง ซึ่งผู้ศึกษาพบว่า2)ในแต่ละสถานศึกษาก็มีนโยบายปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันในแต่ละสถานศึกษาที่มีบริบทที่แตกต่างกันไป แต่ทว่ามีความสอดคล้องกับนโยบายตรงตามหลักสูตรแกนกลางที่ทางกระทรวงศึกษาได้กำหนดไว้ ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาพบว่า3)ยังไม่มีหลักสูตรการบูรณาการในรูปแบบวิชาศาสนาสามัญเข้าอยู่ในหน่วยเดียวกันอย่างแท้จริง โดยส่วนมากสถานศึกษาต่างๆยังคงใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่แยกกันระหว่างวิชาศาสนาและวิชาสามัญโดยการแบ่งชั่วโมงการเรียนการสอนให้ครบตามที่ทางกระทรวงศึกษาเป็นผู้กำหนดให้ในแต่ละวิชา ซึ่งผู้ศึกษาพบว่าสถานศึกษาต่างๆในกรุงเทพมหานครจะไปมุ่งเน้นในเรื่องของการบูรณาการในรูปแบบของกิจกรรมสอดแทรกมากกว่าการนำเอาวิชาศาสนาและวิชาสามัญมาอยู่ในหัวข้อเดียวกัน4 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร จากการวิจัยผู้ศึกษามีข้อเสนอรูปแบบการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการดังนี้4) ผู้วิจัยเสนอหลักการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรแบบบูรณาการ ดังนี้ 1. จัดกิจกรรมที่มีเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย สติปัญญา สังคม และ อารมณ์โดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ผู้ศึกษาขอเสนอรูปแบบ คือ การเรียนรู้แบบนี้ ครูจะนำเนื้อหาของวิชาต่างๆ มาสอดแทรกในรายวิชาของตนเองเป็นการวางแผนการสอนในรูปแบบต่างๆ และทำการสอนโดยครูเพียงคนเดียว

คำสำคัญ : การจัดการเรียนสอน, อิสลามศึกษาบูรณาการ, สถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญ

RESEARCH

Integrated teaching and learning of Islamic studies of private educational institutions teaching ordinary religion in Bangkok

Abstract

Research on the integrated teaching and learning management of Islamic studies of private schools teaching ordinary religion in Bangkok Have a purpose To study the history of teaching and learning and teaching of Islamic studies in an integrated way of private schools teaching ordinary religion in Bangkok and its vicinity To study the policy of integrated teaching and learning and teaching of Islamic studies of private educational institutions in Bangkok. To study problems and obstacles in the integrated teaching and learning management of Islamic education in private educational institutions in Bangkok. To propose a method for developing a model for an integrated Islamic education teaching management of private educational institutions in Bangkok. From the study, it was found that 1) most of the educational establishments started with the community taking initiatives to build schools that cultivate youths to have knowledge, abilities, ethics and good religion. In the community With funding for the acquisition of land Building a school building Along with various teaching and learning materials by jointly thinking of methods and patterns In order to have a school for youth to study without having to travel far and open opportunities to neighboring communities to learn. Which in the first phase was the teaching of the Qur'an and Faratuain (le the basic education of Islam in planning or policy The study found that most of the educational establishments performed in accordance with the regulations set by the Ministry of Education and in accordance with the standards set by the Ministry of Education. In addition to academic and curriculum, each educational institution has a policy to create a teaching and learning environment that is conducive to the learning of the students. In many educational institutions, the teaching atmosphere is arranged in accordance with the subject matter. Each school has established policies for each school according to the context. Including the surrounding atmosphere within the school is the integration of religion and ordinary together. Which in each educational institution differs according to the readiness of each school As for the policy, planning, improvement and development of continuing learning management. The study found that 2) Each school has

a different policy to improve and develop the teaching and learning management in each educational institution with different contexts. However, it is consistent with the policy that meets the core curriculum set by the Ministry of Education. Problems and obstacles in the integrated Islamic education teaching and learning management of private schools in Bangkok The study found that 3) did not have a course of truly integrating religion and ordinary subjects into the same unit. In most cases, educational institutions still use a separate teaching model between religious and ordinary subjects by dividing the teaching hours as specified by the Ministry of Education for each subject. In which the study found that Educational institutions in Bangkok will focus on integration in the form of interpolating activities rather than bringing religious and general subjects into the same topic.⁴ Development of an integrated Islamic education teaching management model of private schools to teach ordinary religious tandem in Bangkok From the research, the student proposes a model for the development of integrated Islamic studies teaching activities as follows: 4) The researcher proposes the principles of designing teaching and learning activities in the integrated curriculum as follows. Content that is linked in the learning group that engages the learner in all areas such as physical, intellectual, social and emotional by the integrated learning activities that the students propose, the model is this kind of learning. The teacher will bring the content of various subjects. Inserted in their own courses as a teaching plan in various forms And was taught by a single teacher

Keywords: Instructional Management, Islamic StudiesIntegration, private educational institutions teaching ordinary religion

บทนำ

อิสลามได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาแล้วยังชี้แนะให้มนุษย์ดำรงชีวิตโดยให้ความสำคัญแก่ชีวิตในโลกควบคู่กับการดำรงชีวิตในโลกนี้ ฉะนั้น การศึกษาในอิสลาม จะเน้นในเรื่องการสร้างคน ให้เป็นคนดี ภักดีต่ออัลลอฮ์ ^ﷻ ยึดหลักอัลกุรอาน เป็นธรรมนูญชีวิต และหะดิษนบี เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ในเวลาเดียวกัน ก็ต้องฝึกฝน และเตรียมพร้อมมนุษย์ สำหรับการทำมาหากิน และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและเห็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการ ที่จะศึกษาหาข้อมูลอย่างเป็นระบบระเบียบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร การศึกษาของโรงเรียนสอนศาสนาควบคู่สามัญตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2544

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์สำคัญดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษานโยบายการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร
4. เสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบให้เกิดการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร
2. ได้ทราบถึงนโยบายการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร
3. ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เป็นแบบบูรณาการของสถานศึกษาได้
4. ได้แนวคิดและการพัฒนาให้เกิดเป็นรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร

คำถามการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร
2. นโยบายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร และจะนำไปใช้ได้อย่างไร
3. ปัญหาและอุปสรรคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร และมีทางแก้ไขอย่างไร
4. รูปแบบและวิธีการพัฒนาให้เกิดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการที่พึงประสงค์เป็นอย่างไร

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ขอบเขตการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยจะศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร ตามกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 13-16) และปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร ในรูปแบบและเหตุการณ์ที่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ออกเป็น 2 ส่วน คือ

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้บริหารหรือครูที่เกี่ยวข้องของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา(ตามกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 13-16) 6 ด้าน ดังนี้

- 1.ด้านการเตรียมการวางแผนหรือนโยบาย
- 2.การจัดทำแผน
- 3.การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ
- 4.การปรับปรุงแผน
- 5.ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน
- 6.ด้านการวัดประเมินผล

กรอบแนวคิดวิจัย

เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ ผู้ศึกษาจึงกำหนดกรอบของการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร โดยใช้กรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 13-16) ประกอบไปด้วย ด้านการเตรียมการวางแผนหรือนโยบาย ด้านการจัดทำแผน ด้านการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ด้านการปรับปรุงแผน ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการวัดประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญกรุงเทพมหานคร

งานวิจัยชิ้นนี้จะใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวได้องค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์และโจทย์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ลักษณะสำคัญประวัติความเป็นมาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ พบว่าสถานศึกษาที่ทำการศึกษานั้นส่วนมากเริ่มจากการที่ชุมชนมีความคิดริเริ่มที่จะสร้างโรงเรียนที่ปลูกฝังเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถ จริยธรรมที่ดีงามในด้านศาสนาจึงมีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในชุมชน โดยมีการระดมทุนในการจัดหาที่ดิน สร้างอาคารเรียน พร้อมทั้งอุปกรณ์การเรียนการสอนต่างๆโดยร่วมกันคิดหาวิธีการและรูปแบบ เพื่อที่จะได้มีโรงเรียนให้เยาวชนได้ศึกษาหาความรู้โดยไม่ต้องเดินทางไกลและเปิดโอกาสชุมชนข้างเคียงได้เข้ามาเรียนรู้ ซึ่งในระยะแรกนั้นเป็นการเรียนการสอนอัลกุรอานและฟิรฎุฮัยน (คือการศึกษาในระดับพื้นฐานของศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับสำหรับผู้ที่ยับยถือศาสนาอิสลามจำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้ทุกคน ดังนี้

การเรียนรู้วิชาหลักศรัทธาในระดับเบื้องต้น คือการเรียนรู้จักลักษณะของพระผู้เป็นเจ้า การยึดมั่นในพระผู้เป็นเจ้า การเรียนรู้ในเรื่องของสรรพสิ่งต่างๆ ที่พระองค์ทรงสร้าง การเรียนรู้ในเรื่องของท่านศาสดา การกำหนดสภาวะการเป็นต้น

การเรียนการอ่านอัล กุรอานในระดับเบื้องต้น คือการฝึกทักษะการอ่านออกเสียง ความถูกต้องของอักขระอักษรที่ชัดเจนในการอ่าน

การเรียนรู้วิชาศาสนบัญญัติในระดับเบื้องต้น คือการเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในเรื่องของการทำความ สะอาด สิ่งสกปรก การละหมาด การถือศีลอด การจ่ายซะกาต การทำฮัจญ์

การเรียนรู้วิชาหะดีษ(วจนะธรรม)ในระดับพื้นฐาน

การเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ท่านศาสดาในระดับพื้นฐาน

การเรียนรู้วิชาตะชะอูฟ(จริยธรรม)ในระดับเบื้องต้น คือการเรียนรู้ในเรื่องของมรรยาทต่างๆ เช่นการ มีสัมมาคารวะ การมีมรรยาทที่ดีต่อบิดา มารดา การรับประทานอาหาร การเดิน การนอน การเป็นเพื่อน บ้านที่ดี การมีจิตสาธารณะ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น) และเมื่อเด็กได้สำเร็จการศึกษาในระยะแรกแล้ว จึงมีการริเริ่มในส่วนของการศึกษาระดับปริญญาโท (คือการเรียนรู้ระดับความพึงพอใจ หรือระดับ ความต้องการ ซึ่งการเรียนรู้ในระดับนี้นั้น มีความจำเป็นที่คนในหมู่บ้าน หรือชุมชนต้องเรียนรู้โดยไม่เป็น การบังคับในทุกคนที่จะต้องได้รับการศึกษา) ให้ควบคู่กับความรู้และความสามารถที่จะประกอบสัมมาอาชีพ ได้ในโลกนี้ การจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้นั้น ต้องมีความสอดคล้อง เพื่อให้เยาวชนได้มีความรู้ในด้าน ศาสนาหรือในด้านสามัญไปพร้อมๆ กัน แต่ทว่าสถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นมานั้นยังขาดปัจจัยที่มาสสนับสนุน โดย สถานศึกษาเอกชนโดยทั่วไปนั้นไม่ได้หวังผลประโยชน์จากการจัดตั้งขึ้นมาเพื่อประโยชน์เชิงธุรกิจ แต่ความ จำเป็นในด้านปัจจัยสนับสนุนสถานศึกษาเหล่านั้นนั้น จึงมีการปรับตัวเปิดสอนในวิชาสามัญตามหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อช่วยให้สถานศึกษาของตนได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐ อย่างไรก็ตามการจัด การศึกษาในภาควิชาสามัญนั้น อาจถือได้ว่ามีความสอดคล้องกับการดำรงชีวิตที่ดีในปัจจุบันที่ต้องอาศัย ความรู้ด้านสามัญมาเป็นเครื่องมือชิ้นหนึ่งในการใช้ชีวิตและประกอบสัมมาอาชีพ โดยมีความสอดคล้องกับ แนวทางการดำเนินชีวิตตามแบบอิสลามที่ต้องการให้ผู้ศรัทธาได้มีความรู้ เพื่อปฏิบัติตนตามหลักการศาสนา ขั้นพื้นฐานที่เรียกว่า ปริญญาตรี เป็นอย่างน้อย และมีความรู้เรื่องการดำรงชีวิตที่ดีงามสังคม หรือชุมชน ซึ่ง ต้องอาศัยการศึกษาภาควิชาความรู้อื่นๆโดยทั่วไปที่เรียกว่า ปริญญาโท จึงมีการคิดที่จะพัฒนารูปแบบการ เรียนรู้ ซึ่งก็ได้มีรูปแบบและเป็นการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการผสมผสานระหว่างการศึกษาแบบทางภาคใต้ กับการศึกษาที่เป็นแบบบริบททางภาคกลาง ซึ่งจะยึดหลักสูตรอิสลามศึกษาของทางกระทรวงศึกษาธิการเป็น แกนกลาง แต่ในทางกลับกันสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาก็ยังขาดบุคลากรที่ยังขาดความรู้ความสามารถ ด้านการบูรณาการระหว่างวิชาการศาสนากับวิชาสามัญเข้าเป็นหน่วยเดียวกัน ซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถด้านศาสนาก็ยังขาดความรู้ความสามารถด้านสามัญที่จะบูรณาการเข้าด้วยกัน ส่วนบุคลากรที่ มีความรู้ความสามารถด้านสามัญก็ขาดความรู้ทางด้านศาสนาอย่างลึกซึ้งจึงเป็นผลทำให้ไม่เกิดการบูรณา การที่แท้จริงได้ ส่วนมากสถานศึกษาที่ได้ทำการศึกษาพบว่าจะใช้วิธีการบูรณาการโดยการจัดชั่วโมงการเรียน การสอนแยกวิชาสามัญและวิชาศาสนาให้ตรงตามหลักสูตรจากกระทรวงศึกษาเป็นผู้อำหนดให้ ส่วนการบูร ณาการที่ผู้ศึกษาเห็นว่าควรที่สถานศึกษานำมาใช้จะเป็นการบูรณาการได้นั้น ควรเป็นการบูรณาการแบบ

สอดคล้องในรูปแบบของการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เช่นการจัดกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง การจัดกิจกรรมการรักษาความสะอาดเป็นต้น ซึ่งก็เป็นการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องในประวัติศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนในระบบของอิสลาม ซึ่งจะมีรูปแบบในการบูรณาการทั้งวิชาศาสนาและวิชาทางสามัญเข้ารวมอยู่ด้วยกัน และการกลับสู่ระบบการศึกษาแบบอิสลามที่แท้จริง จำเป็นที่จะต้องสร้างระบบใหม่ ขึ้นมา ระบบการศึกษาใหม่ต้องเป็นแบบบูรณาการที่ทั้งสองระบบสามารถศึกษาด้วยกันอย่างมีกฎเกณฑ์ และทั้งสองระบบจะแยกออกจากกันไม่ได้ ไม่ควรมีการแยกวิชาศาสนาออกจากวิชาสามัญหรือแยกวิชาสามัญออกจากวิชาศาสนา เพราะตามทัศนะอิสลามนั้น ไม่ได้หมายถึงการศึกษาวิชาอัลกุรอาน หรือวิชาศาสนบัญญัติ เพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการศึกษาทุกสาขาวิชาที่สอนตามทัศนะของอิสลาม

วัตถุประสงค์ที่ 2 นโยบายการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษา เอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร

ด้านการวางแผนหรือนโยบาย ผู้ศึกษาพบว่าหลายสถานศึกษาได้มีการดำเนินการตามหลักสูตรและนโยบายที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าในสถานศึกษาที่ทำการศึกษานั้นส่วนมากมีการดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้จริงและสอดคล้องตรงตามมาตรฐานที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้วางไว้ นอกจากด้านวิชาการและหลักสูตรแล้วสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษายังมีนโยบายในการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนของนักเรียนโดยผู้ศึกษายังพบอีกว่า ในสถานศึกษาหลายสถานศึกษามีการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้เข้ากับเนื้อหาวิชา โดยในแต่ละสถานศึกษาได้มีการกำหนดนโยบายของแต่ละสถานศึกษาขึ้นกันเองตามสภาพบริบท รวมทั้งบรรยากาศโดยรอบภายในสถานศึกษาเป็นการบูรณาการระหว่างสายศาสนาและสามัญเข้าด้วยกัน ซึ่งในแต่ละสถานศึกษานั้นมีความแตกต่างกันไปตามสภาพความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา ส่วนในเรื่องของนโยบายการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อเนื่อง ซึ่งผู้ศึกษาพบว่าในแต่ละสถานศึกษาก็มีนโยบายปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันในแต่ละสถานศึกษาที่มีบริบทที่แตกต่างกันไป แต่ทว่ามีความสอดคล้องกับนโยบายตรงตามหลักสูตรแกนกลางที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้

ด้านการจัดทำแผน มีการจัดประชุมการทำแผนตามนโยบาย ซึ่งผู้ศึกษาพบว่าสถานศึกษาที่ทำการศึกษาส่วนมากได้มีการจัดประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องของการทำแผนให้ตรงตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยในแต่ละสถานศึกษาที่ทำการศึกษายังพบอีกว่าในแต่ละกลุ่มสาระต่างๆจะประชุมร่วมกันในการที่จะทำแผนการบูรณาการร่วมกันในรูปแบบของการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสายศาสนาและสายสามัญ ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับหลักทฤษฎีการบูรณาการแบบสอดคล้อง

ด้านการนำแผนไปสู่การปฏิบัติการ ผู้ศึกษาพบว่าทุกสถานศึกษาที่ทำการศึกษานั้น ได้มีการนำแผนที่กำหนดกันไว้ไปสู่การปฏิบัติการเรียนการสอนตามที่กำหนดโดยมีความแตกต่างกันแต่ละสถานศึกษาตามสภาพ เช่นในสถานศึกษาบางสถานศึกษายังขาดงบประมาณที่พอเพียงในการจัดทำสื่อต่างๆเพื่อใช้ในการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การใช้แผนที่สมบูรณได้

ด้านการปรับปรุงแผน ผู้ศึกษาพบว่าในแต่ละสถานศึกษาได้มีการประชุมปรึกษาหารือกันในแต่ละกลุ่มสาระวิชาการทั้งทางด้านศาสนาและสามัญและแนวทางการแก้ไขในการปฏิบัติในครั้งต่อไป เพื่อให้ครอบคลุมและสอดคล้องตามนโยบายที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ซึ่งแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพและบริบทของสถานศึกษานั้น แล้วนำเสนอผู้บริหาร เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับอิสลามศึกษาไว้ในสาระการเรียนรู้ที่ 1: ศาสนา ศิลธรรม และจริยธรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาหลักสูตรและปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้อิสลามศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีการบูรณาการการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และให้การศึกษากับเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร

ผู้ศึกษาพบว่า ยังไม่มีหลักสูตรการบูรณาการในรูปแบบวิชาศาสนากับสามัญเข้าอยู่ในหน่วยเดียวกันอย่างแท้จริง โดยส่วนมากสถานศึกษาต่างๆยังคงใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่แยกกันระหว่างวิชาศาสนาและวิชาสามัญโดยการแบ่งชั่วโมงการเรียนการสอนให้ครบตามที่ทางกระทรวงศึกษาเป็นผู้กำหนดให้ในแต่ละวิชา ซึ่งผู้ศึกษาพบว่า สถานศึกษาต่างๆในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจะไปมุ่งเน้นในเรื่องของการบูรณาการในรูปแบบของกิจกรรมสอดแทรกมากกว่าการนำเอาวิชาศาสนาและวิชาสามัญมาอยู่ในหัวข้อเดียวกัน ซึ่งก็เป็นการสอดคล้องกับการบูรณาการที่เรียกว่าการบูรณาการแบบสอดแทรก โดยเป็นการสอดแทรกวิชาการต่างๆเข้าไปอยู่ในรูปแบบของกิจกรรมให้ผู้สอนและผู้เรียนช่วยคิด ช่วยทำ พร้อมทั้งออกแบบกิจกรรมที่ทำตามวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้และอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร พบว่า สถานศึกษาส่วนมากมีปัญหาและอุปสรรคด้านการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการมากที่สุดคือตัวหลักสูตรของการบูรณาการที่แท้จริงและบุคลากรที่ขาดความถนัดและเข้าใจทั้งทางด้านศาสนาและสามัญพร้อมกันเป็นอย่างดี ที่จะสามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างชัดเจน ซึ่งในตัวของหลักสูตรอิสลามศึกษานั้นการศึกษาอิสลามศึกษาแบบบูรณาการในตัวเนื้อหาสาระวิชาที่จะบูรณาการระหว่างวิชาศาสนาและวิชาสามัญนั้น ผู้ศึกษาพบว่ายังไม่มีรูปแบบที่

มาตรฐานตายตัว แต่พบว่าแต่ละสถานศึกษาจะการใช้การบูรณาการในรูปแบบของการจัดกิจกรรมโดยมีการร่วมประชุมกันระหว่างผู้บริหารกับครูที่ทำโครงการพร้อมทั้งมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระทั้งสองเข้าด้วยกัน และในส่วนของผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในศาสนาแต่ยังขาดความชำนาญในด้านวิชาสามัญที่จะนำไปสู่การบูรณาการที่สมบูรณ์ และในส่วนของผู้เรียนด้านสามัญก็ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของศาสนาเช่นเดียวกัน โดยในทางปฏิบัติ ณ ตอนนีพบว่าสถานศึกษาต่างๆจึงมุ่งที่จะจัดการเรียนการสอนในแบบที่ต่างวิชากัน แบ่งชั่วโมงตามที่หลักสูตรกำหนด ฉะนั้นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรต่อยอดในทั้งสองด้านควบคู่กัน

วัตถุประสงค์ที่ 4 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในกรุงเทพมหานคร

จากการวิจัยผู้ศึกษามีข้อเสนอรูปแบบการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบบูรณาการดังนี้

ผู้วิจัยขอเสนอหลักการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรแบบบูรณาการ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมที่มีเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย สติปัญญา สังคม และ อารมณ์

โดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ผู้ศึกษาขอเสนอรูปแบบ คือ การเรียนรู้แบบนี้ ครูจะนำเนื้อหาของวิชาต่างๆ มาสอดแทรกในรายวิชาของตนเองเป็นการวางแผนการสอนในรูปแบบต่างๆ และทำการสอนโดยครูเพียงคนเดียวดังนี้

นำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนที่กระตุ้นความสนใจเพื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้องค์ความรู้ทั้งสองทาง(ศาสนา-สามัญ) โดยการอภิปราย ซักถาม หรือใช้สื่อประเภทอื่นประกอบ เช่น การนำเอากลุ่มเนื้อหาสาระหลักการศรัทธา (อะกีดะห์) เรื่องของพระองค์ผู้ทรงสร้างกับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่องของชีวิตกับสิ่งแวดล้อมโดยให้องค์ความรู้แบบเชื่อมโยงระหว่างวิชาศาสนาและวิชาสามัญผ่านใบความรู้ที่ครูนำมาแจกนักเรียนซึ่งเป็นการสรุปภาพรวมกว้างๆในใบงานและครูก็ลงรายละเอียดขณะอธิบาย คือ สิ่งมีชีวิตที่หลากหลายรอบตัว ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก ปัจจัยที่มีผลต่อการอยู่รอดของสิ่งมีชีวิตในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยสามารถที่จะเชื่อมโยงถึงหลักศรัทธา(อะกีดะห์)ได้พูดถึงเรื่องต่างๆเหล่านี้ว่าอย่างไร เป็นต้น

ลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนทำกิจกรรมตามที่ได้นัดหมาย ซึ่งอาจเป็นการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือจากเอกสารจากอินเทอร์เน็ต และใบความรู้ที่ครูจัดเตรียมมาให้

สรุปเสนอผล เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนนำเสนอผลงานจากกิจกรรมที่ทำไว้ อาจเป็นงานเดี่ยวหรืองานกลุ่ม โดยมีผลสรุปเชื่อมโยงความสัมพันธ์กันและอาจมีการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน

ประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ครูจะต้องประเมินผลจากกิจกรรมที่ได้ทำไปแล้ว โดยอาจใช้การซักถามการทดสอบความรู้ที่ได้ รวมทั้งให้ความร่วมมือในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน

ลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้นี้ คือต้องมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนสิ้นอายุขัย จึงจำเป็นต้องจัดเป็นการเรียนรู้ทั้งแบบรายวิชาและการสอนแบบบูรณาการกับวิชาและกิจกรรมอื่นๆทุกโอกาสที่สามารถสอดแทรกได้ จึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงและสร้างพฤติกรรมให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนจนเป็นกิจนิสัย เป็นคนที่พึงประสงค์ของสังคมและอยู่ในกรอบแนวของ อัล อิสลามได้อย่างสมบูรณ์

บรรณานุกรม

- สันติ บุญภิรมย์. 2546. *การบริหารงานวิชาการ*. ยะลา : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สันต์ ธรรมบำรุง. 2527. *หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550. *คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับครูและศึกษานิเทศก์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542. *แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. *คู่มือการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2551*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2553. *แผนการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552-2559)*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา..
- อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต. 2551. *ปรัชญาการศึกษาอิสลาม*. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต. 2550. *ประวัติการศึกษาอิสลาม*. ปัตตานี: ภาควิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต. 2550. *ประวัติการศึกษาอิสลาม*. ปัตตานี : ภาควิชาอิสลามศึกษา มหา.